

Helsingin käräjäoikeudelle

14.5.2023

helsinki.ko@oikeus.fi

Kantaja:

Mika Vauhkala

Puolesta,

OTM, lupalakimies Aki Nummelin

Prosessiosoite: aki.nummelin@gmail.com / puh. 0400432428

Vastaaja:

Fazer-konserni

Vastaaja:

Suomen valtio

**VAATIMUS TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANOON LIITTYEN,
TÄYDENNYS JA EDITIOVAATIMUKSEN ESITTÄMINEN /
FAZER-KONSERNI**

Asia:

L 706/2022/1504

Vaatimus tuomioistuimen kokoonpanon osalta

Täydennys kanteeseen

Editiovaatimus

Tuomioistuimen kokoonpanosta

Esitämme vaatimuksen, että asia käsitellään kolmen tuomarin kokoonpanolla.

Kysymyksessä on oikeudellisesti niin merkittävä asia, että asian arviointi edellyttää kolmen ammattituomarin kokoonpanoa. Tämä myös edistää kantajan oikeusturvaa ja aineellisen totuuden selvittämistä käsiteltävänä olevassa tapauksessa.

Täydennys kanteeseen Fazerin osalta

Tarkennuksena vaatimukseemme Fazer-konsernin osalta (tämä tulee alkuperäisen haastehakemuksen vaatimusten ykköskohdaksi):

Vaatimuksena on, että vastaajat (Fazer-konserni ja Suomen valtio) tuomitaan yhteisvastuullisesti korvaamaan kantajalle yhdenvertaisuuslain 23 §:n perusteella 10 000 euroa hyvitystä syrjinnästä oletetun terveydentilan sekä muun henkilöön liittyvään syy perusteella. Muu henkilöön liittyvä syy perustuu siihen, että kantajalla ei ole ollut esittää nk. koronapassia.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä kielletään syrjintä muun muassa terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Yhdenvertaisuuslain 10 §:ssä säädetään välittömästä syrjinnästä seuraavasti:

Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Edelleen yhdenvertaisuuslain 11 §:ssä säädetään:

Erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Fazer-konserni on kohdellut kantajaa syrjivästi kohtelun perustumatta lakiin. Väliaikaisen tartuntatautilain 58 j §:n perusteella nimittäin

Todistukseen merkittyjen henkilötietojen käsittely edellyttää lisäksi asiakkaan ja toimintaan osallistuvan informointia.

Mitä laissa mainittu informointi pitää sisällään? Hallituksen esityksessä 226/2021 selvennetään, että lakipykälän 58 j sisältöä tarkennetaan hallituksen esityksessä 131/2021, missä ilmoitetaan hallituksen kantana, että

...todistukseen merkittyjen henkilötietojen käsittely edellyttäisi lisäksi asiakkaan ja toimintaan osallistuvan tietosuojasetuksen mukaista informointia siitä, että henkilötietoja käsiteltäisiin vain todistuksen voimassaolon tarkistamiseksi, henkilön nimen tarkistamiseksi ja sen tarkistamiseksi, täytyvätkö edellytykset tilaan pääsemiseksi. Lisäksi tulisi informoida, että todistuksen tietoja ei

saisi edellä 3 momentissa esitetyn mukaisesti tämän lain nojalla rekisteröidä tai tallentaa niitä tai käsitellä todistusta muussa käyttötarkoituksessa.

Kantajan pyrkiessä sisälle Fazer-konsernin omistamaan kahvilaan 10.12.2021 klo 9.00 aamulla ei häntä ole informoitu hallituksen esityksen mukaisesti.

Edelleen Fazer-kahvilassa olisi tullut tartuntatautilain 58h.3 §:n mukaan olla pykälän edellyttämä suunnitelma asiakkaiden ja muiden toimintaan osallistuvien nähtävillä, ja kyseisessä suunnitelmassa olisi tullut TTL 58i.4 §:n mukaisesti olla kirjattuna tieto siitä, että Fazer edellyttää koronapassin esittämistä asiakkailta ja toimintaan osallistuvilta. Kyseistä suunnitelmaa ei kuitenkaan kantajan mukaan ollut nähtävillä ravintolassa.

Esitämme asiasta suullista todistelua.

Koska Fazer-konserniin kuuluvan kahvilan henkilökunta on rikkonut tartuntatautilakia, ei kantajaan kohdistettu syrjintä ole perustunut lakiin.

Fazerin toiminnan epäjohtonmukaisuus

Fazer-konserni ei ole kohdellut kantajaa johdonmukaisesti, sillä vuodenvaihteessa 2021–2022 kantaja on päässyt Fazer Ravintolat Oy:n toimipisteisiin syömään ainakin kahdesti, vaikka koronapassivaatimus on edelleen ollut voimassa. Esitämme tästä todisteena kaksi kuittia (todiste 9), joiden mukaan kantaja on maksanut ruokailusta Fazer Ravintolat Oy:ssä arvopäivän ollessa 31.12.2021 ja 4.1.2022. Todellinen ruokailu on tapahtunut muutama päivä näitä arvopäiviä aiemmin.

Millä perusteella kantaja on päästetty syömään kyseisinä päivinä, mutta häntä ei ole päästetty syömään 10.12.2021? Mikään ei tässä välissä ollut muuttunut, mutta kantajan kohtelu oli kuitenkin muuttunut. Tämä osoittaa, että Fazer-konsernilla ei ole ollut tosiasiallisia perusteita estää kantajaa pääsemästä syömään myöskään 10.12.2021.

Fazerin vaatimus koronapassista perustui liiketaloudelliseen perusteeseen

Lähtökohtaisesti lainsäädäntö on ollut koronapassin vaatimisen mahdollistavaa, ei koronapassin vaatimiseen pakottavaa. Tämä on keskeinen peruste vaatia korvauksia valtiolta, sillä vain valtiovalta voi päättää, missä yhteyksissä perusoikeuksia voi rajoittaa. Valtiovalta ei siis voi siirtää lainsäädännöllä yksityisille yrityksille oikeutta päättää, ryhtyäkö rajoittamaan perusoikeuksia

esimerkiksi kahvilan ovella vai ei. Perusoikeuksien rajoittamisen pitää perustua välttämättömyysperiaatteeseen ja jos yksityinen yritys, jolla ei ole lääketieteellisiä resursseja arvioida, onko joku sairastunut yleisvaaralliseen tartuntatautiin vai ei, saa päättää, ryhtyäkö perusoikeuksien rajoittamiseen vai ei, tekee yksityinen yritys päätöksen muulla kuin lääketieteellisellä perusteella. Tällöin perusoikeuksien rajoittaminen ei perustu välttämättömyysperiaatteeseen, vaan esimerkiksi liiketaloudelliseen perusteeseen. Tämä tulee ilmi myös Fazer Retail Finlandin toimitusjohtajan Miika Kostilaisen vastauksesta (todiste 1) kantajalle 16.12.2021:

Kun asiakastanne on 10.12.2021 klo 9 aamulla pyydetty esittämään koronatodistus, Fazer Ravintoloiden Kluuvikadun Fazer-kahvilassa on noudatettu lakia tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (876/2021), tarkemmin sanottuna sen 58 i §:ää EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansalliseen käyttöön liittyen. Kyseisen lainkohdan mukaan mm. ravitsemisliikkeet voivat edellyttää koronatodistuksen esittämistä asiakkailtaan, jolloin ravitsemusliikkeitä koskevat asiakaspaikkamäärärajoitukset sekä aukiolo- ja anniskeluaikarajoitukset eivät koske ravintolatilaa tai -toimintaa.

Myös viittaamillanne Valtioneuvoston internet-sivuilla todetaan hyvin yksiselitteisesti, että ”jos ravintola edellyttää asiakkailtaan koronapassia, sen ei tarvitse noudattaa alueelle asetettuja tavallista tiukempia rajoituksia aukiolo- ja anniskeluajoille, sallitulle asiakasmäärälle tai määräystä jokaisen asiakkaan istumapaikasta sisätiloissa.” Toisaalla viittaamassanne materiaalissa (Aluehallintoviraston sivuilla) todetaan, että ”ravitsemisliike voi itse määritellä ajankohdat, jolloin se ottaa koronapassin käyttöön”.

Edelleen Miika Kostilainen perusteli koronapassin käyttöönottoa jo aamuyhdeksältä seuraavasti:

Suurempana tekijänä koronapassin käyttöönottamiseen on ollut kuitenkin aukioloajan rajoittaminen iltakuuteen. Palvelemme nyt normaaliin tapaan iltakymmeneen ja kokonaisuudessaan pystymme palvelemaan huomattavasti suurempaa määrää asiakkaita kuin ilman koronapassia.

Kostilaisen vastauksesta käy selväksi, että Fazer-konsernin keskeinen motiivi ryhtyä vaatimaan koronapassia jo aamulla ravintoloissaan on ollut se, että Fazer-konserni on voinut ottaa asiakkaita normaaliin tapaan iltakymmeneen ja että konsernilla on näin ollen ollut huomattavasti suurempi määrä asiakkaita kuin ilman koronapassia. Keskeinen tavoite Fazer-konsernilla siis on ollut ylläpitää yrityksen taloudellista kannattavuutta.

Kostilaisen vastaus on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, että Fazer on ilmoittanut julkisesti (todiste 10) sitoutuneensa ihmisoikeuksien toteuttamiseen. Fazerin ihmisoikeussitoumuksessa (todisteen 10 viimeinen sivu) Fazer ilmoittaa, että

- a) *se ei siedä liikkumisrajoituksia*
- b) *se kunnioittaa yksilöiden yksityisyyttä ja perusoikeuksia.*

Käsiteltävänä olevassa tapauksessa Fazer on asettanut liiketaloudelliset etunsa ihmisoikeuksien noudattamisen edelle rajoittamalla kantajan liikkumisvapautta sekä rikkomalla kantajan yksityisyyttä ja perustuslaissa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia.

Fazer-konserni ei voi vedota siihen, että sillä ei olisi ollut muuta vaihtoehtoa kuin ryhtyä rajoittamaan kantajan oikeutta päästä syömään ja tulla sisälle Fazer-kahvilaan. Kantaja nimittäin pääsi Hotel Kämpin ravintolaan syömään aamiaista heti sen jälkeen, kun hän oli tullut käännytetyksi Fazer-kahvilasta (kirjallinen todiste 11 + esitämme asiasta suullista todistelua). Esitämme kirjallisen todisteen nro 12 siitä, että kantaja on koronapassin vaatimisaikaan päässyt Helsingissä syömään myös kolmeen muuhun kahvilaan (kahvila-ravintola Relove Punavuoreessa, Robert's Coffee Korkeavuorenkadulla (Kahvilla lahjat) sekä Albertinkadulla Iz *we got this oy:n omistama kahvila, vaikka hänellä ei koko aikana ole ollut koronapassia käytössään.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen velvoittavuus Fazeria kohtaan

Kuten alkuperäisessä haastehakemuksessa on tuotu esille, on käsiteltävänä olevassa tapauksessa kyse myös kuluttajan ja yrityksen välisestä suhteesta, missä Fazer-kahvilan työntekijät ja heidän kauttaan Fazer-konserni ovat osoittaneet kantajaa kohtaan menettelytavan sopimattomuutta (KSL 2:3), aggressiivista menettelyä (KSL 2:9) sekä kulutushyödykkeitä tarjotessaan sopimusehtoa, jota on pidettävä asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen kohtuuttomana (KSL 3:1).

EIS:n 12. lisäpöytäkirjan selitysmuistiossa esitetyissä kommentteissa todetaan, että lisäpöytäkirjan 1 artikla liittyy mm. syrjintään, joka koskee yksityishenkilölle kansallisen lainsäädännön nojalla nimenomaisesti myönnetyn oikeuden nauttimista (EIS:n 12. lisäpöytäkirjan selitysmuistio, s. 5, kappale 22). Selitysmuistiossa todetaan myös, että vaikka pöytäkirjassa suojataan periaatteessa yksityishenkilöitä valtion harjoittamalta syrjinnältä, se liittyy myös sellaisiin yksityishenkilöiden välisiin suhteisiin, joita valtion odotetaan yleensä sääntelevän. Niitä ovat muun muassa työsaannin tai ravintolaan pääsyn mielivaltainen estäminen, yksityishenkilöiden yleisölle tarjoamien palvelujen,

esimerkiksi terveydenhoidon, mielivaltainen epääminen taikka esimerkiksi veden- tai sähkönjakelun estäminen (EIS:n 12. lisäpöytäkirjan selitysmuistio, s. 6, kappale 28). Kanteen kohteena olevassa tapauksessa on estetty mielivaltaisesti kantajan pääsy ravintolaan pelkästään sen vuoksi, että hänellä ei ole ollut voimassa olevaa koronapassia. EIS 12. lisäpöytäkirjan 1 artiklan on katsottava velvoittaneen sekä Fazeria että Suomen valtiota suojaamaan kantajaa mielivaltaiselta ravintolaan pääsyn epäämiseltä.

Editiovaatimus

Vaadimme Fazer-konsernia toimittamaan kantajalle selvityksen siitä, miten konserni on ennen koronapassin käyttöönottoa selvittänyt koronapassivaatimuksen oikeudellisia perusteita erityisesti suhteessa Fazer-konsernin sitoutumiseen ihmisoikeuksiin ja ihmisoikeussopimusten noudattamiseen. Lisäksi pyydämme asiakirjaa siitä, miten Fazer-konserni tai sen jokin osa on ohjeistanut työntekijöitään siitä, miten koronapassivaatimus esitetään asiakkaille.

Kirjalliset todisteet:

- 1) Todiste 9: Ruokailukuitit Fazerilta
teema: kantajan kohtelu Fazer-konsernin kahviloissa ei ole ollut johdonmukaista, mikä johtaa syrjintäolettamaan 10.12.2021 tapahtuneen osalta
- 2) Todiste 10: Fazerin ihmisoikeussitoumus
teema: Fazer on ilmoittanut sitoutuneensa vastustamaan liikkumisrajoituksia sekä kunnioittamaan yksityisyyttä ja perusoikeuksia
- 3) Todiste 11: Hotelkämpinravintolakuitti
teema: Hotel Kämp on päästänyt kantajan syömään aamiaista sen jälkeen, kun hänet on käännytetty Fazer-kahvilasta. Fazer ei voi vedota siihen, että sillä ei olisi ollut muuta mahdollisuutta kuin estää kantajan pääsy ravintolaansa
- 4) Todiste 12: Ruokailut kolmessa muussa kahvilassa
teema: Fazer ei voi vedota siihen, että sillä ei olisi ollut muuta mahdollisuutta kuin estää kantajan pääsy ravintolaansa.

Suullinen todistelu:

- 1) Kantajan mukana Fazer-kahvilassa ollut Mika Jantunen
teema: kantajan kohtelu Fazer-kahvilassa 10.12.2021 sekä Fazer-kahvilan henkilökunnan suorittama asiakkaan informointi ja esillä olleet asiakirjat. Tapahtumat Fazer-kahvilasta käännyttämisen jälkeen

- 2) Fazer Retail Finlandin toimitusjohtaja Miika Kostilainen
teema: kantajan kohtelun perusteet. Fazer-konsernin sitoutuminen ihmisoikeuksien noudattamiseen

Kunnioitavasti,

Aki Nummelin

OTM, lupalakimies